

Sygn. akt III UK 148/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 maja 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Bogusław Cudowski

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania P. Spółki Akcyjnej w L.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.
o wydanie pisemnej interpretacji,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 24 maja 2016 r.,
skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 18 marca 2015 r.,

**oddala skargę kasacyjną i zasądza od odwołującego się na
rzecz organu rentowego kwotę 120 (sto dwadzieścia) zł tytułem
zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 5 czerwca 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. „uznał za nieprawidłowe stanowisko zawarte we wniosku złożonym w dniu 24.05.2013 r. przez przedsiębiorcę P. Spółka Akcyjna w sprawie braku obowiązku

opłacania składek na Fundusz Emerytur Pomostowych od wynagrodzeń pracowników wykonujących pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze”. W odwołaniu od tej decyzji spółka zarzuciła naruszenie „art. 35 ust. 1 w związku z art. 4 oraz w związku z art. 3 ust. 1 i 3 oraz w związku z art. 3 ust. 4 i 5 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych”. Wyrokiem z dnia 28 października 2014 r., VIII U .../13, Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w L.: 1) zmienił częściowo zaskarżoną decyzję w ten sposób, że uznał za prawidłowe stanowisko odwołującej się spółki przedstawione we wniosku z dnia 24 maja 2013 r. w sprawie braku obowiązku opłacania składki na Fundusz Emerytur Pomostowych za pracowników zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze; 2) w pozostałej części oddalił odwołanie oraz 3) wzajemnie zniósł koszty procesu między stronami.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że w dniu 24 maja 2013 r. spółka złożyła w trybie art. 10 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej wniosek o wydanie indywidualnej interpretacji przepisów z zakresu ubezpieczeń społecznych. We wniosku spółka podała, że będąc płatnikiem składek na Fundusz Emerytur Pomostowych (dalej „FEP”) aktualnie odprowadza składki za 504 pracowników, z których część nigdy nie uzyska prawa do emerytury pomostowej. W tych okolicznościach spółka doszła do wniosku, że nieprawidłowo nalicza składki za osoby pracujące w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, zatrudnione na część etatu, jak i za pracowników, którzy przed dniem 1 stycznia 1999 r. nie wykonywali pracy w szczególnych warunkach lub pracy o szczególnym charakterze. Spółka wystąpiła do organu rentowego o wyrażenie stanowiska odnośnie do kwestii, czy nie należy odprowadzać składek na FEP za pracowników wykonujących pracę w szczególnych warunkach (o szczególnym charakterze), w stosunku do których już obecnie wiadomo, że nie nabędą prawa do emerytury pomostowej, bo nie spełniają wszystkich koniecznych przesłanek wymienionych w art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 965 ze zm.). W odpowiedzi na powyższy wniosek organ rentowy wydał decyzję będącą przedmiotem niniejszego postępowania.

Przy takich ustaleniach faktycznych Sąd Okręgowy wywiódł, że spór między

spółką i organem rentowym koncentruje się wokół oceny, czy na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych spółka powinna odprowadzać składki na FEP za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy oraz pracowników, którzy przed 1 stycznia 1999 r. w ogóle nie wykonywali takich prac. W oparciu o rezultaty wykładni gramatycznej, celowościowej i systemowej art. 35 ust. 1 i 2 oraz art. 3 ust. 1, 3, 4 i 5 ustawy o emeryturach pomostowych (analizowanych łącznie) Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że składki na FEP należy odprowadzać jedynie za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, którzy są zatrudnieni przy tych pracach w pełnym wymiarze czasu. Dlatego uznał za prawidłowe stanowisko przedstawione we wniosku odwołującej się spółki stwierdzające brak obowiązku opłacania składek na FEP za pracowników zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy przy pracach w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Natomiast - zdaniem Sądu Okręgowego - odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie w zakresie dotyczącym obowiązku opłacania składek za pracowników pozostałych kategorii zatrudnionych w warunkach szczególnych (w szczególnym charakterze). Według Sądu, regulacja art. 35 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych nie ma bezpośredniego zastosowania względem pracowników, którzy dopiero po 1 stycznia 1999 r. rozpoczęli świadczenie pracy w szczególnych warunkach. Z kolei, w myśl art. 35 ust. 2 tej ustawy, obowiązek opłacania składek na FEP za pracownika urodzonego po dniu 31 grudnia 1948 r. i wykonującego pracę w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze powstaje z dniem rozpoczęcia wykonywania przez niego takiej pracy a ustaje z dniem zaprzestania jej wykonywania, przy czym obowiązek ten wszedł w życie z dniem 1 stycznia 2010 r. Wykładnia językowa tych przepisów skłania do wniosku, że regulacja art. 35 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych jest „odrębna i oderwana” od kryteriów wymienionych w art. 4 tej ustawy, jakie muszą spełnić ubezpieczeni dla nabycia prawa do emerytury pomostowej. Sąd Okręgowy wywiódł „na marginesie”, że niemożność uzyskania uprawnień do emerytury pomostowej w przypadku tej grupy pracowników zatrudnionych w warunkach szczególnych (w szczególnym charakterze) wcale nie oznacza, że wymienieni pracownicy zostają pozbawieni

jakichkolwiek świadczeń. W takiej sytuacji mogą oni bowiem liczyć na wypłatę rekompensaty, która jest odszkodowaniem za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. W konsekwencji Sąd Okręgowy przyjął, że od wynagrodzeń pracowników, którzy po dniu 1 stycznia 1999 r. rozpoczęli wykonywanie pracy w szczególnych warunkach (o szczególnym charakterze) w pełnym wymiarze czasu powinny zostać odprowadzone składki na FEP, bo chociaż ci pracownicy nigdy nie uzyskają prawa do emerytury pomostowej, to jednak po spełnieniu odpowiednich warunków mogą nabyć uprawnienie do rekompensaty.

Od wyroku Sądu pierwszej instancji obie strony wniosły apelacje. Wyrokiem z dnia 18 marca 2015 r., III AUa .../14, Sąd Apelacyjny oddalił obie apelacje i zniósł wzajemnie koszty postępowania odwoławczego. Sąd drugiej instancji podzielił ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego i uznał je za własne, jak również podtrzymał ocenę prawną tego Sądu wyrażoną w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia. Sąd Apelacyjny nie zgodził się ze stanowiskiem organu rentowego, że w art. 35 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych została zawarta odrębna, bo „ustanowiona wyłącznie dla potrzeb ustalania składek (...) definicja pracownika wykonującego prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, która swym zakresem obejmuje zarówno wykonywanie tego rodzaju prac w pełnym, jak i niepełnym wymiarze czasu pracy”. Według Sądu odwoławczego, w wyroku Sądu Okręgowego trafnie ustalono brak obowiązku opłacania składek na FEP za pracowników, którzy nie wykonują prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w pełnym wymiarze czasu (art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych). Z tej przyczyny apelacja organu rentowego była bezzasadna, co spowodowało jej oddalenie. Co do obowiązku opłacania składek na FEP za pracowników, którzy przed 1 stycznia 1999 r. nie byli w ogóle zatrudnieni albo też przed tym dniem nie wykonywali prac w szczególnych warunkach lub prac o szczególnym charakterze, Sąd Apelacyjny wywiódł, że obowiązek opłacania składek na FEP został uregulowany w oderwaniu od przesłanek nabycia prawa do emerytury pomostowej. Świadczy o tym wykładnia językowa art. 35 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych. Brak ścisłej zależności między podleganiem ubezpieczeniom społecznym a nabyciem uprawnień do świadczenia występuje

również na gruncie przepisów ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Obowiązek opłacania składek nie oznacza, że ochrona ubezpieczeniowa przysługująca ubezpieczonemu z racji objęcia ich ubezpieczeniami społecznymi, jest ekwiwalentem opłaconych składek (w znaczeniu cywilistycznym). W myśl zasady solidarności społecznej składki na ubezpieczenia społeczne są bowiem przeznaczane na tworzenie ogólnych funduszy ubezpieczeniowych, z których prawo do świadczeń czerpią ci ubezpieczeni, którym ziści się określone ryzyko socjalne. Tym samym podlega ograniczeniu zasada wzajemności składki i prawa do świadczenia. Posiłkując się poglądem prezentowanym w piśmiennictwie, Sąd Apelacyjny wyraził pogląd, że regulacja z art. 35 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych wprowadziła obowiązek opłacania składek na FEP również za tych pracowników, którzy przed 1 stycznia 1999 r. nie wykonywali prac w szczególnych warunkach (o szczególnym charakterze). Za chybione w tym kontekście Sąd odwoławczy uznał jednak stanowisko Sądu Okręgowego, że źródłem zobowiązania do opłacania składek na FEP, jest możliwość nabycia uprawnień do rekompensat, gwarantowana wyłącznie tym pracownikom, którzy pracowali w warunkach szczególnych w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a więc tych pracowników, wobec których art. 35 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych nie ma zastosowania. W ostatecznym rozrachunku Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że wyrok Sądu Okręgowego, mimo częściowo błędnego uzasadnienia, odpowiada prawu i dlatego oddalił apelację spółki.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego w części oddalającej apelację spółki od wyroku Sądu pierwszej instancji i rozstrzygającej o kosztach postępowania spółka wniosła skargę kasacyjną, w której zarzuciła naruszenie: 1) art. 35 ust. 1 w związku z art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych w związku z art. 2, art. 67, art. 84 i art. 217 ust. 1 Konstytucji RP oraz 2) art. 8 ust. 2 Konstytucji RP. Według spółki, wadliwość zaskarżonego wyroku wynika z nieprawidłowego przyjęcia przez Sąd Apelacyjny, że na spółce ciąży obowiązek opłacania składek na FEP za pracowników wskazanych w załączniku nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych, także wówczas, gdy określony pracownik przed dniem 1 stycznia 1999 r. w ogóle nie wykonywał pracy bądź też wykonywał pracę w warunkach, których nie można uznać za pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym

charakterze, „podczas gdy z cytowanych przepisów nie można wyciągnąć takiego obowiązku ze względu na ustaloną zasadę, że składki (...) mają służyć finansowaniu świadczeń z tego Funduszu i składki winny mieć powiązanie chociażby z potencjalnym prawem danego pracownika do emerytury pomostowej”. Zdaniem skarżącej spółki, utrzymanie w mocy interpretacji przepisów, jaką przyjął organ rentowy w decyzji będącej przedmiotem postępowania, „doprowadzi do opłacania składek na FEP, gdy od samego początku jest wiadome, że pracownik poprzez niespełnienie przesłanek określonych w art. 4 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych, nie nabędzie prawa do emerytury pomostowej, co jest istotne zwłaszcza w aspekcie dokonywania oceny spełnienia przesłanki, która obecnie dotyczy już stanu zeszłego”. Taka wykładnia art. 35 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych narusza „fundamentalne zasady państwa demokratycznego” wyrażone we wskazanych przepisach Konstytucji RP, bo prowadzi do stanu, w którym obowiązek odprowadzania składek na FEP, pozostaje w całkowitym oderwaniu od warunków, które muszą spełnić ubezpieczeni, aby uzyskać prawo do emerytury pomostowej. Ponadto, taka interpretacja oznacza, że składka na FEP nie ma charakteru składki na ubezpieczenia społeczne, „ale stanowi daninę publicznoprawną, co wymaga jednoznacznego uregulowania niepozostawiającego wątpliwości co do intencji ustawodawcy, czego sama ustawa o emeryturach pomostowych nie wprowadza”. Zdaniem skarżącej, wada zaskarżonego orzeczenia polega również na zaniechaniu obowiązku dokonania przez Sąd Apelacyjny „wykładni tzw. prokonstytucyjnej normy prawnej wynikającej z przepisów art. 35 ust. 1 w zw. z art. 4 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych, która wykluczałaby wywodzenie z niejednoznacznych przepisów norm prawnych stanowiących obowiązki o charakterze fiskalnym (powinność regulowania składek od zatrudnionych od razu wykluczonych z prawa do emerytury pomostowej), co w konsekwencji prowadzi do naruszenia art. 2, art. 84 w zw. z art. 217 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej stanowiących o możliwości nakładania danin publicznoprawnych jedynie w drodze wyraźnej (niewątpliwej co do intencji) decyzji ustawodawcy”. Skarżąca spółka wniosła o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w zaskarżonej części i przekazanie temu Sądowi sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w zaskarżonej części i

orzeczenie co do istoty sprawy przez „uwzględnienie apelacji odwołującej się Spółki w całości poprzez uznanie za prawidłowe stanowisko (...) zawarte we wniosku z dnia 24 maja 2013 r. w sprawie braku obowiązku opłacania składki na Fundusz Emerytur Pomostowych za pracowników, którzy przed dniem 1 stycznia 1999 r. w ogóle nie wykonywali pracy bądź też wykonywali pracę w takich warunkach, których nie można uznać za pracę w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze”, jak również o zasądzenie kosztów procesu.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie, a także o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy wziął pod uwagę, co następuje:

Wobec niezłożenia skargi kasacyjnej przez organ rentowy w zakresie oddalenia jego apelacji, przedmiotem rozpoznania w postępowaniu kasacyjnym nie jest już problem obowiązku opłacania składki na FEP za pracownika wykonującego pracę w szczególnych warunkach (o szczególnym charakterze), zatrudnionego w niepełnym wymiarze czasu pracy.

Skarga kasacyjna dotyczy tylko oddalenia apelacji skarżącej spółki, a więc obowiązku opłacania składki na FEB za pracowników, którzy przed dniem 1 stycznia 1999 r. nie wykonywali prac w szczególnych warunkach lub prac o szczególnym charakterze. Skarga podlega oddaleniu, bo argumenty podniesione w uzasadnieniu jej podstaw są nieuzasadnione w świetle wykładni art. 35 ust. 1 w związku z art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych (dalej jako „ustawa o e.p.”). Stosownie do art. 35 ust. 1 ustawy o e.p., składki na FEP opłaca się za pracownika, który spełnia łącznie następujące warunki: 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r. oraz 2) wykonuje prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o których mowa w art. 3 ust. 1 i 3 tej ustawy. Z kolei w myśl art. 4 ustawy o e.p., prawo do emerytury pomostowej przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki: 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.; 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat; 3) osiągnął odpowiedni wiek; 4) legitymuje się wymaganymi przez ustawę o

emeryturach i rentach z FUS okresami składkowymi i nieskładkowymi; 5) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o e.p. lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS; 6) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o e.p. oraz 7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy. Rację ma Sąd Apelacyjny, że rezultaty wykładni językowej art. 35 ust. 1 pkt 2 ustawy o e.p. prowadzą do jednoznacznego wniosku, zgodnie z którym spoczywający na pracodawcy (płatniku) obowiązek opłacania składek na FEP został uregulowany tym przepisem w oderwaniu od przesłanek warunkujących nabycie prawa do emerytury pomostowej (określonych w art. 4 ustawy o e.p.).

W piśmiennictwie (M. Zieleniecki: Emerytura pomostowa w nowym systemie prawnym, Gdańsk 2011, s. 268; D. Noszczak: Obowiązki pracodawców zatrudniających pracowników w szczególnych warunkach, cz. 1, Służba Pracownicza 2012 nr 5, s. 20; Ustawa o emeryturach pomostowych. Komentarz, pod red. B. Gudowskiej i K. Ślebzaka, Warszawa 2013; K. Antonów (red.), M. Bartnicki, B. Suchacki, M. Zieleniecki: Komentarz do ustawy o emeryturach pomostowych [w:] Emerytury i renty z FUS. Emerytury pomostowe. Okresowe emerytury kapitałowe. Komentarz, Warszawa 2014, uwagi do art. 35 oraz E. Maniewska: Obowiązek opłacania składek na Fundusz Emerytur Pomostowych, PiZS 2015 nr 9, s. 40) przedstawiany jest dominujący pogląd, że art. 35 ust. 1 ustawy o e.p. nie łączy obowiązku opłacania składek na FEP za pracownika wykonującego prace w szczególnych warunkach (o szczególnym charakterze) z możliwością przyszłego zaliczenia okresu tych prac przy ustalaniu prawa do emerytury pomostowej (choć podnoszone są też wątpliwości odnoszące się do pracowników zatrudnionych w niepełnym wymiarze; por. K. Jankowska, I. Jędrasik-Jankowska: Komentarz do ustawy o emeryturach pomostowych [w:] Prawo do emerytury. Komentarz do ustaw z orzecnictwem, Warszawa 2011; D. Dzieński: Wymiar czasu pracy w ustawie o emeryturach pomostowych, PiZS 2012 nr 10, s. 23). Pogląd ten wynika z założenia, że emerytury pomostowe są świadczeniami, które nie opierają się na zasadzie wzajemności. To zaś oznacza, że z natury mogą one zostać przyznane węższej grupie pracowników niż pracownicy,

za których pracodawca opłaca składkę na FEP. O braku wzajemności pomiędzy składką na FEP a możliwością nabycia uprawnień do emerytury pomostowej (oraz jej wysokością) świadczy to, że składka została ustalona na stosunkowo niskim poziomie (1,5% podstawy jej wymiaru) i w perspektywie długookresowej nie wystarczy na pokrycie wydatków FEP (por. jednak J. Wantoch-Rekowski: System ubezpieczeń społecznych a budżet państwa. Studium prawnofinansowe, Warszawa 2014. Rozdział V, pkt 6. Fundusz Emerytur Pomostowych - konstrukcja, charakter prawny, przychody i wydatki). Tak więc na płatniku ciąży obowiązek opłacania składki na FEP za pracownika wykonującego prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze niezależnie od tego, czy ustawa o e.p. gwarantuje temu pracownikowi ochronę na wypadek ryzyka zaprzestania zatrudnienia w szczególnych warunkach (o szczególnym charakterze) przed osiągnięciem „podstawowego” wieku emerytalnego. Z tej przyczyny składka na FEP jest opłacana zarówno za pracowników, którzy rozpoczęli wykonywanie pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze przed 1 stycznia 1999 r. i spełniają warunek określony w art. 4 pkt 5 ustawy o e.p., jak i za tych, którzy z uwagi na późniejszy termin rozpoczęcia takiej pracy powyższego warunku nie spełniają (nie mogą spełnić). O pozbawieniu składki na FEP cechy wzajemności zdecydowały dwa czynniki: 1) obawa przed dyskryminowaniem pracowników, którzy rozpoczęli wykonywanie pracy w szczególnym warunkach lub o szczególnym charakterze przed 1 stycznia 1999 r. przez pracodawców, którzy w celu zwolnienia się z obowiązku opłacania składek na FEP mogliby ich zastępować przy wykonywaniu prac kwalifikowanych pracownikami młodszymi oraz 2) fiskalizm wyrażający się w dążeniu do zwiększenia przychodów składkowych FEP. W konsekwencji składkę na FEP kwalifikuje się jako przymusowe, celowe i bezzwrotne źródło finansowania FEP, a skoro nie posiada ona cechy wzajemności (odpłatności) charakterystycznej dla składki na ubezpieczenia społeczne, to jest charakterologicznie zbliżona do opłaty (daniny) celowej.

W orzecznictwie, w odniesieniu do pracowników zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy, problematyka charakteru prawnego składek na FEP, nie jest rozumiana jednolicie. W niektórych orzeczeniach (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2012 r., II UK 130/11, OSNP nr 2013 nr 3-4, poz. 40 i z dnia 24 czerwca

2015 r., I UK 373/14, LEX nr 1771398 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 19 marca 2014 r., III AUa 1063/13, LEX nr 1461017) przyjęto, że skoro istotą prawa ubezpieczeń społecznych jest ścisła zależność między podleganiem ubezpieczeniom społecznym a prawem do świadczenia z tych ubezpieczeń, to obowiązek ubezpieczenia nie może dotyczyć osoby, co do której wiadomo od samego początku, że nigdy nie otrzyma świadczenia. Wprawdzie zasada wzajemności składki i prawa do świadczenia z ubezpieczeń społecznych nie ma charakteru absolutnego (nie ma prostej zależności między prawem do świadczeń i ich wysokością a okresem opłacania i rozmiarem składki), to jednak całkowite oderwanie obowiązku odprowadzania składki na FEP od warunków, które muszą spełnić ubezpieczeni, aby uzyskać prawo do emerytury pomostowej oznaczałoby, że przedmiotowa składka nie miałaby charakteru składki na ubezpieczenia społeczne, ale stanowiłaby daninę publicznoprawną. Wobec tego obciążenie pracodawców taką daniną w następstwie zatrudniania pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach (o szczególnym charakterze) wymagałoby jednoznacznej regulacji, która nie powinna pozostawiać wątpliwości co do intencji ustawodawcy.

W innych orzeczeniach wyrażono jednak zapatrywanie, że skoro emerytury pomostowe tworzą odrębny od powszechnego system finansowy, oparty na składce, która jest pozbawiona cechy wzajemności (odpłatności) i ma charakter przymusowy, celowy oraz bezzwrotny, to wynikający z art. 35 ust. 1 ustawy o e.p. obowiązek jej opłacania, spoczywa na pracodawcach zatrudniających pracowników, którzy urodzili się po dniu 31 grudnia 1948 r. i wykonują prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o których jest mowa w art. 3 ust. 1 i 3 tej ustawy, bez względu na to, czy pracownik, za którego składka na FEP jest finansowana, został objęty ochroną przed ryzykiem zaprzestania wykonywania dotychczasowej pracy zawodowej przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego (tak wyroki Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2015 r., I UK 330/14, LEX nr 1821132 i z dnia 14 lipca 2015 r., II UK 210/14, Monitor Prawa Pracy 2015 nr 10, s. 546). Dlatego art. 35 ust. 1 ustawy o e.p. wprowadza obowiązek opłacania składek na FEP również za pracowników spełniających warunki wymienione w tym przepisie, którzy przed dniem 1 stycznia 1999 r. nie

wykonywali prac w szczególnych warunkach lub prac w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o e.p. lub art. 32 i 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (por. powołany wyrok SA w Gdańsku z dnia 19 marca 2014 r., III AUa 1063/13).

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym skargę przychylił się do stanowiska, że pracodawca (płatnik składek) uiszcza składki na FEP za pracownika urodzonego po 31 grudnia 1948 r. i wykonującego pracę w szczególnych warunkach lub pracę o szczególnym charakterze, o której jest mowa w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o e.p., nawet wtedy, gdy „z góry” wiadomo, że pracownik nie uzyska prawa do emerytury pomostowej, bo przed dniem 1 stycznia 1999 r. nie wykonywał prac w szczególnych warunkach lub prac o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o e.p. albo art. 32 i 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (czyli nie spełnia warunku przewidzianego w art. 4 pkt 5 ustawy o e.p.). W tym zakresie nie występuje rozbieżność w orzecznictwie i Sąd Najwyższy podtrzymuje poglądy wyrażone w powołanych orzeczeniach (I UK 330/14 oraz II UK 210/14), odnośnie do braku ekwiwalentności między składką na FEP, finansowaną w całości przez pracodawcę, a możliwością nabycia uprawnienia do emerytury pomostowej przez pracownika, za którego składka jest opłacana. Uzupełniając można wskazać, że zasada ekwiwalentności między składką ubezpieczeniową a świadczeniem finansowanym z systemu ubezpieczeń społecznych, nie ma charakteru absolutnego, na co wielokrotnie zwracano uwagę w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego. Przyjęcie odmiennej zasady mogłoby prowadzić do zachwiania ogólnej logiki systemu ubezpieczeń społecznych, która wynika nie tylko z zasady wzajemności składki i świadczeń, ale również z zasady solidarności międzypokoleniowej (czy szerzej solidarności społecznej) oraz powszechności i względnej jednolitości kryteriów przyznawania świadczeń i określania ich wysokości (por. pkt 6.1.16 uzasadnienia wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 19 grudnia 2012 r., K 9/12, OTK-A 2012 nr 11, poz. 136 i powołane tam wcześniejsze orzecznictwo). Warto również podkreślić, że brak ekwiwalentności między składką na ubezpieczenia społeczne i świadczeniami finansowanymi z tych ubezpieczeń, nie jest zjawiskiem nadzwyczajnym, o czym świadczy obowiązek odprowadzania składek na ubezpieczenia społeczne za sędziów (por. uchwały Sądu Najwyższego

z dnia 8 kwietnia 2004 r., II UZP 1/04, OSNP 2004 nr 17, poz. 302 i z dnia 9 lipca 2014 r., I UZP 1/14, OSNP 2015 nr 5, poz. 65 oraz wyrok z dnia 9 grudnia 2004 r., II UK 100/04, OSNP 2005 nr 13, poz. 196).

W ostatecznym rozrachunku należy zatem przyjąć, że chociaż osoby urodzone po dniu 31 grudnia 1948 r. i aktualnie zatrudnione przy pracach w szczególnych warunkach (o szczególnym charakterze), które przed 1 stycznia 1999 r. nie wykonywały takich prac, nigdy nie nabędą prawa do emerytury pomostowej, to jednak pracodawca zatrudniający takie osoby ma obowiązek opłacania z tego tytułu składek na FEP. Stanowisko przeciwne, prezentowane przez skarżącą spółkę, nie jest usprawiedliwione także w kontekście zarzutu naruszenia art. 8 ust. 2 Konstytucji RP. Wbrew twierdzeniom skarżącej, Sąd Apelacyjny nie naruszył obowiązku dokonania „wykładni prokonstytucyjnej normy prawnej” wynikającej z art. 35 ust. 1 w związku z art. 4 pkt 5 ustawy o e.p., bo przepis art. 35 ust. 1 ustawy o e.p. w zakresie, w jakim dotyczy obowiązku opłacania składki na FEP za pracownika, który nie spełnił wszystkich warunków koniecznych uprawniających go do emerytury pomostowej z art. 4 ustawy o e.p., bo przed 1 stycznia 1999 r. nie wykonywał prac w szczególnych warunkach (o szczególnym charakterze), jest jasny, precyzyjny i jednoznaczny.

Z powołanych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oddalił skargę i orzekł o kosztach postępowania kasacyjnego w oparciu o przepisy art. 98 § 1 k.p.c. i § 12 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.) w związku z § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. 2015, poz. 1804).